

Historien om den underkuede præst i Krummerup.

Krummerup Kirke

Peters 6. Oldeforældre (Og hun er 6. Oldetante til Ingelise)

Johannes Nicolai Prom 1688-1759

Barbara Johansdatter Neergaard 1700-1784

(Med Ingelises kommentarer)

Han gik i Ringsted skole hvor Stedmoderens broder var Rektor og afsluttede derfra 1706. Den 3 maj 1712 blev han teologisk kandidat med haud og tre år efter den 28 september 1715 Kapellan hos faderen, og allerede 3 år efter overlader denne det hele til ham, mod at få en årlig afgift.

Kort tid efter har den unge Præst giftet sig med den 17 - 18 årige Barbara Johansdatter Neergaard fra Fuglebjerggård. Dette ægteskab var alt andet end lykkelig, for Barbara var en stridslysten og ubehagelig dame, som fuldstændig tog magten fra manden, og der er næppe tvivl om at hun var ham utro. Intet under at hun derfor fik et meget dårligt ry på sig, og dette indvirkede på flere måder på manden.

"Ja, man kan jo desværre ikke vide, hvem faderen var, så måske er vi alligevel ikke i familie?"

Da der således i 1748 skulle vælges en ny Provst i Herredet blev Hr. Johannes forbigået, uagtet han var den ældste Sognepræst og fik de fleste stemmer. Og at dette udelukkende var konens skyld ses måske bedst af nedenstående uddrag af et brev fra Hr. Hans Hansen i Skelby til Biskoppen

" Vel er Hs. Vælærværdighed Hr. Johannes Prom i Krummerup, den ældste Præst der i Herredet, en god og retsindig Mand, der med al Flid og Vindskibelighed har forestaaet sit Præsteembede, paa hvis øvrige Forhold (saa vidt jeg ved) ikke er noget at klage.

Men siden hans Hustru har ikke det bedste Ord og Rygte paa sig, formedelst en usømmelig Omgang med ham, (som alle ved at tale om) er ikkun lidet agtet i sit eget Hus, det og kunde være at befrygte, at hun skulde ville mellere sig ind i Ting, som vedkommer Provsteembedet, hvilket vilde blive uanstændig saavel for ham selv, som for Herredets Præster, saa er det Aarsagen, at jeg har baaret Betænksomhed ved at give ham mit votum..."

"Ja, med ægte magt ville hun virkelig have været farlig for sine omgivelser"

Det var dog næppe noget nyt Bispen her fik at høre, for allerede et par år i forvejen havde Hr. Johannes følt sig i den grad ilde ved sin kones opførsel at han havde skrevet således til sin Provst

"Velærværdige og Høj-lærde elskværdige Hr. Provst! Saa jammerlig, hjærtequælende, forargelig og det kjære Embede hinder-bringende ere Omstændighederne i min Øconomi formedelst min Kones haarde og utilbørlige Omgang, at jeg nu efter mange Aars Taalmodighed, hvortil Gud har forlenet mig sin Naade og Kraft, ikke kan længer udholde, men maa i svarmodige Tanker ventilere, hvilket jeg skulde lade vorde mit Ansøgende, enten Sted til Embedet eller fra Embedet; det sidste er vist det vanskeligste sc. I saa Maade at vige fra den Brud og Menighed Gud og hans salvede har sat mig til at leve og dø hos. Det første at erholde, er for mig efter itzige Omstændigheder ikke mulig, uden jeg nyder høje Øvrigheds Bistand.

"Den fromme mand overvejede ikke engang giftmord,

hvilket naturligtvis ikke er lovligt, men dog forståeligt"

I den Henseende tager jeg mig den Frihed, at gaa frem efter den ordentlige Tur, og først at fremstille min gunstige Hr. Provst slig min slette Tilstand, forhaabende ved hans gode Raadførende, og, om han saa synes raadeligt, ved Forestilling hos hans Højædle og Højærv. Hr. Biscoppen at se mig soulageres. Men hvorledes jeg skal melde min kummerfulde Tilstand, at jeg ikke ved Vidtløftighed skulde vorde kjedsommelig eller ved Korthed uforstaaelig, ved jeg snart ikke. Jeg vil, endskjøndt med ømt Sind og største Undseelse, udcopierte nogle af de fæleste Omstændigheder.

"Nej, kedsommeligt er det bestemt ikke, men korthed har du vist svært ved at fatte dig i!"

Naar jeg efter baade Embede og Christendom vil rette paa hendes himmelskrigende og saa forargerlige Eder og Banden, Smelden og Skjælden, Pryglen og Slag, som med Hjærtens Kval høres idelig og ses saa jævnlig, og jeg alene vil sige i al Stilhed tre Ord, enten 'Gud regjere os!' eller 'gjør ikke det!' saa vendes Tordenkilen paa mig med Formalledielser, Udskjælden for Skjelm, Canallie, sorte skunkne Hund, etc. Etc., item den og den skal føre dig paa Døren.

Den hilsen maa jeg fordøje og i det samme vende hende Ryggen, for at tergiversere Haanden og forargerligere Følger. Jeg har ofte tiet stille med Munddask jeg har uformodentlig faaet, naar jeg kan have talt nogen Sandhed, som ikke har været hende behagelig, men jeg kan ikke tie med, at jeg har med revet Ansigt og hovne Øjne gaa i Herrens Hus, da ingen anden Bistand var til Embedets Forretning; jeg har da ikke kunnet skjule den slette aspect, og har da som begribeligt er, ligesom maatte skjule, og Undseelse blandet med Bedrøvelse taget saa meget bort baade af parasie og Nidkjærhed. Mon det ikke er en ukristelig Omgang med sin Ægtefælle?

"Jo, da. Du skulle nok have sat dig lidt i respekt, lille præstemand!"

Ofte har, i samme Stund naar jeg har staaet ganske færdig til at gaa i Guds Hus, uforventede Pile af hendes skærpede Tunge gaaet løs paa mig, Og jeg med saaret Sind og urolig Hoved har maattet vende mig til min Guds Gjerning. Gud ske evig Ære, som dog har givet mig Kraft, at jeg Stymper har dog, naar ingen udvortes Saar var et se, uformærket har gaaet al Ting igjennem. I nogle Aar har jeg, naar jeg er kommen hjem fra to Kirketjenester, maatte smage Tractementen ved Bordet være blandet med Kivevande; mindst og snart talte har jeg haft af rolige Maaltider.

Ærgerligt for dig, at Mc.Donalds ikke var opfundet endnu.

Ja er oft sket, at naar jeg er begyndt at spise, saa har jeg med det samme maatte ende og gaa fra Bordet med Confect af Skjælden og Smelden og Formalledielser. Det er bleven den Dags Mad. Ja den tid har været, at Maden er reven af min Tallerken, og tillige med videre paa Bordet kastet ud af Vindvet paa Jorden under aaben Himmel.

"Jeg kan regne ud,, at du nok ikke havde problemer med vægten"

O himmelraabende Synd. Og jeg er greben i Ansigtet, forfulgt paa Døren med sædvanlig Storm; jeg har da maattet tage til takke med mit lille Kammers, som det eneste Sted jeg har Forlov at træde i (thi ellers kroges alle Døre om hun træder uden Huset); det må jeg søge som mit rolige Sted.

Men hvad skriver jeg? Roligheds Sted. Thi hvad Rolighed haver det Sted, hvor Ruderne, stundum en stundum flere, maa springe ind paa Gulvet for hendes voldsomme Haand. Engang de arme Bøger der 3 à 4 Hylde strøes paa Gulvet og, da jeg var uden for, trædes under Fødder og ilde fordærves. Engang mit skrin derfra af hende hemmelig udages, brydes, Kaldsbrev, Confirmation, Regninger, Kvitteringer og andre Manuscripta, Skudsmaal med videre contentis, indtagne Penge, som deri var, hvilke sparedes fra den execution, men kom dog aldrig mig for Øje.

"Nej da, hun skulle vel bruge pengene selv!"

Anden Gang, og det var i afvigte Høst, blev samme, fra sit forrige Brud lægte, Skrin, da jeg var og uden for, af hende selv udtaget af Kammeret offentlig, baaren ind af hende selv i hendes Værelse, sendt Bud til mig, ja hun selv mundtlig beordrede, og jeg skulde levere hende Nøglen eller og (under Forpligt under gruselig Ende) skulde hun slaa det i 100 Stykker. Nøglen beholdt jeg;

"Der var du godtnok modig, men kunne du ikke have fået skrinet med også? Ellers havde du jo ikke megen nytte af nøglen"

Skrinet 6 à 7 Uger stod, som uden sequestration indtil for faa Dage siden, da det i min Fraværelse blev sat i mit Kammer, dog forhen brudt, og med en halv Snes Rdl., som var derudi, aftaget. Hun glemmer og ikke at prise dette Ran, som det kunde være et hæderlig Værk. Jeg har ej endnu rørt hendes uforsvarlige Omgang med mig a parte Øconomien; da, naar jeg som Mand og Medhjælper, har villet være enten paa Raad med eller rette paa det som uordentligt sker, i Avlingens Drift, saa er min Titel og Afvisning som ovenskrevet er; -

- det kommer ikke mig ved - jeg skal blive i mit Hul - nu skal det og det gjøres paa Puk og paa Trods etc., saa at jeg i al Ting, ikke alene i raadførende maa sættes som et Nul, ikke til ringe Forargelse for Tyenderne, men endda i Kjøb og Salg med levende og dødt være som umyndig, da ikke alene al Ting gjøres uden mit Vidende, men Penge, som af bortsolgte Varer og Tiender kommer ind i Snese, ja dobbelt Snese, aldrig kommer mig for Øjen eller til fælles Brug, men alene, endda de mindste med Største Udgifter lægges paa mig at svare, af det lidet jeg faar i Kirken og udeværende Tiende. Om resten hedder det 'Det kommer Jer intet ved!' etc. Etc.

"I vore dage var hun med de evner blevet udnævnt til Finansminister"

I dette sidste har jeg paa 2 à 3 Aar fundet mig (thi det er ikkun verdsligt Tab). Men dog derhos rinder mig dog stundom i Tanke hendes ublu Ord, da hun nogle Gange har svaret, at hun skal nok finde paa Maade, at gjøre mig til en Skjelm i min Grav. Jeg gaar vel ofte i Rette med mig selv, og tænkt hvad vel andre vilde og kunde i denne Sag raisonere mig uhaan til liden Ære 'Hvi taler I sligt?' Men jeg har udvalgt mig af 2 Onder, at udtage det bedste, saa hellere at mangle, end at komme med hende i en vist paafølgende Haandbatallie, derved at udsprede Forargelse, gjøre ondt værre, og mod min Hustavle ved Slagsmaal lægge Anstød for det søde Fortigelsens Ord Embedet har at føre.

"Fornuftigt nok, for hun var vist bedre skåret for tungebåndet end dig"

Hjærtens Hr. Provst! Jeg har endnu ikkun skrevet om det i Sagen, som jeg efter mit eget vidende kunde vidne, at er de ringeste; jeg har ikkun meldet om ukristelig Omgang i Huset og ved Bordet, som har foraarsaget at jeg i den sag maa nu holde mig for mig selv. Jeg kunde vel have skrevet om noget højere,

men heri kan Folks Kjenderdom og det saa vide, saa vide Rygte, der som en Røg fra Afgrunden er stinkende for saa mange honette Sind, ikke saa fuldelig assistere mit Vidende, at jeg jo maa lægge Haanden paa Munden, indtil jeg nyder slig gunstig Raadførende, som jeg kan støtte mig ved. Beklagelig over alt er det for mig, og smerter mig daglig til Blodet, at hverken Guds Langmodighed eller min Igjennemfingreseende har dog kunnet lede det arme Menneske til raison, og jeg føler nok ofte, hvad Gysen det sætter i mit Sind, naar jeg tænker tilbage til de Stød mig, foruden hendes haarde Omgang, er mødt.

"Nej, hun var vist det, man i vore dage kalder udenfor pædagogisk rækkevidde!"

Mig rinder ofte i Hu hvorledes en og anden af de kjære Herredsbrødre, som have haft Godhed for os, i vor Devotion at betjene, har for hendes ublu Omgang maattet tilbagedrage deres sædvanlige Assistance. Jeg tænker ofte paa hvor haardt det var mig, at holde mig tilbage, tænkte at vinde dog hende, og at jeg ikke, ved det at hun blev holdt tilbage, skulde gjøre hende for Menigand beskæmmet.

"Ja, selvom jeg ikke går ind for hustruvold, skulle du måske have stukket hende et par flade? Der var nok et par bysbørn, som ville stå på din side "

Jeg kunde vel skrive mere, men nok af den stinkende Materie; her er nok saa meget, at deraf kan skønnes, hvorledes jeg maa ligge mellem Hammer og Ambolt. Mit ømme Sind kan du sandelig ej heller taale mere at optænke paa denne Tid.Hr. Provst! Jeg forser mig til hans Bevaagenhed og forsikre mig, at ser han dertil Raaderum, han da slig min vanskelig Tilstand i bedste og sandfærdigste terminus vor Højstærværdige Hr. Biscop forestiller, til bedste Raadførende og Lindring under dette farlige Aag.

"Nej, jeg tror både Provsten og jeg synes, disse beskrivelser er grundige nok, vi skal jo også kunne få vores nattesøvn uden mareridt"

Fromme Provst! Ved dog og selv mange af Omstændighederne. Jeg ganske voldgiver min Sag og underkaster mig min høje Øvrigheds Godtbefindende og Raadførende. O! hvor har jeg længe og hjærtelig ønsket at Gud vilde opvække et Middel, som kunde vende og vinde hende med det gode; O, det var mig som et nyt Liv, om jeg saa hende opvakt til et aandeligt Liv; men endskjøndt det har saa længe været forgæves Ønske, skal jeg dog ikke aflede derfra. Men skal nogen Tid blive Fred for mig at finde og Bedring for hende, Tømmen vil virkelig spændes; thi Løfter kunde muligen erlanges, men knap en Dag opfyldes.

"Håbet er altid lysegrønt, men helt naiv er du dog ikke, kære Johannes"

Alt det jeg har skrevet og endydermere skrives kunde, er saa vist, som jeg det ved min helligste Ed vilde besegle, Hvad min Omgang med hende angaar, saa lever jeg i det faste Haab, at aldrig skal træde et Menneske frem, (uden at det rejses af den Løgnen Satan), som skal sige, at jeg enten med Haardhed, Beskæmmelse, utidig Nidkjærhed eller ved noget sligt har gjort hende Aarsag til slige Ubilligheder. Jeg vil ikke alene beraabe mig paa menige Mand i Menighederne, men paa mange andre baade af den gejstlige og civil Stand, hvis Atestate jeg kunde medbringe, er mig derfor saa meget mere trøstelig og til mit Sinds Rolighed. Endog fornemlig naar hun forøvet største insolentzer imod mig, hun da løber stundom paa Gaden og stundom i Huset med Forklæde for Øjnene og hæftige Skrig ja Graad, udraaber mig for største Skjelm, som ikke vil unde hende Fred, det er da min Trøst, næst Samvittighedens Vidne, at hver Mand omstændighederne ved, og skjøndt de tier, skønner dog paa Billighed.

"Hun er da noget af det mest nederdrægtige, jeg længe har hørt om."

Jeg overlader da alting i Velærværdige Hr. Provstes gunstige Overvejende, ombedende ydmygst, at min slette Tilstand maatte vorde Hans Højædle Højærv. Huldeste Hr. Biscopen insinueret, da jeg ikke tvivler paa, at han jo og ser mig i slige Vanskeligheder med sit højgunstige Raadførende soutageret.Hr. Provsten med ædeldyde Provstinde velsignes, som jeg næst at ønsker ham Lykke til en velsignet Rejse og sund Hjemkomst, henlever med veneration Velærværdige og højlerde Gunstige Hr. Provstes Ærbødige Tjener

Crummerup d. 7de October 1745 Johannes Nicolai Prom m. p

"Det ville have været interessant at se resultatet af dette underdanige brev, men" -----

Desværre findes hverken Provstens svar eller nogen optegnelse om hvorvidt sagen er blevet forelagt Bispem, og hvad han så har foretaget sig overfor Barbara Johansdatter. Men allerede tidligere var Hr. Johannes kommen i fortræd på grund af sin kones opførsel.

Da bønderne kom med julekorn 1728 påduttede hun 2 af dem, at de ikke kunne have deres koner i fred for Skoleholderen i Fuglebjerg, Niels Fransen Vinning, og da de ikke rent ud benægtede dette, fik hun sin mand til at afholde forhør over Skoleholderen. I hvilken de 2 mænd gentog beskyldningerne, uden dog at kunne føre bevis for dem. I det hele så det ud til at være et privat mellemværende mellem Præstefamilien og Niels Frandsen, der skulle afgøres.

Skoleholderen ville dog ikke finde sig i disse beskyldninger, og stævnedes de 2 mænd for bagvaskelse, og ligeledes Præsten, fordi han havde ladet afholde forhør på en ulovlig måde. Sagen trak i langdrag, og en mængde vidner afhørtes, men ingen turde rette en bestemt sigtelse mod Skoleholderen, men de indrømmede alle, at det var et udbredt rygte, at han efterstræbe disse 2

koner og flere andre. Retten kom imidlertid til det resultat at beskyldningerne var upålidelige, og at Niels Frandsen gode navn og rygte skulle genetableres, og hvad Hr. Prom angår da burde han "brugt Betænkende, Lemfældighed og Beskedenhed" og ikke indrette offentlig forhør, hvorfor Skoleholderen havde regres til ham for sit lovstridige forhør.

Men at Skoleholderen vandt sagen, kan han vel tildels takke sin Sagfører for, som forhindrede, at de 2 mænds koner blev indkaldt som vidner.

"Jeg hælder til den teori, at Barbara har lagt an på Skoleholderen, men er blevet afvist. Derefter misbrugte hun sin mand til at få hævn - som altså ikke lykkedes" (Øhh- siger man ikke, at "for den rene er alting rent" ?)

*Dette hæfte, som danner grundlag for disse skrivelser,
blev udgivet af V. Hostrup Schultz i 1900
skrevet af hans far, som var præst i Sørbymagle sogn, Sorø Amt*

Jeg har købt det antikvarisk, og har valgt at videregive præstens egne ord.

Hvis jeg skulle redigere for meget i dem, ville de blive udvandet. (Ingelise)

Lejlighedstale anno 1754

Til trods for Johannes' kummerlige tilværelse, var han i stand til at skrive denne tale/sang i anledning af hans datter Dorte Marie Prom's bryllup i 1754.

Det var hendes 2. ægteskab, idet hendes første mand, Peder Sivertsen Neergaard, som var hendes halvfætter, døde som 38-årig.

Familierne Neergaard og Prom var gift ind i hinanden på kryds og tværs, så det har været et stort detektivarbejde at holde styr på de tit identiske navne.

Kære Fætre!

Efter at have læst dette, må I da erkende, at Jeres egne livsledsagere, er de rene engle, ikke?